

Convit a la Festa

Mercè Foradada Morillo

Festa Major, 4 d'agost de 2015
Vilanova i la Geltrú

AJUNTAMENT DE
Vilanova i la Geltrú

Mercè FORADADA MORILLO

Nascuda a Barcelona el 16 de gener de 1947, va passar la infantesa i tots els estius de la seva vida a Vilanova i la Geltrú, on des de fa divuit anys resideix.

Mestra i Llicenciada en Filologia Catalana, ha exercit de professora de llengua i literatura catalanes a diverses escoles i instituts, els tretze últims de la seva activitat professional a l'IES Lluç i Rafecas, de la nostra ciutat.

Durant la legislatura 2003-2007 va ser regidora (Adjunta a Alcaldia i Cultura) a l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú.

Com a escriptora, ha publicat diversos llibres de text i materials per a l'aprenentatge del català (Coautora de *Antara 6* (1986), *Antara 7* (1987) i *Llengua i Literatura BUP 2* (1989), del Grup Promotor Santillana. Coautora de *Català Guai I- Fonètica i Ortografia* (1989), *Català Guai II- Morfosintaxi* (1991) i *Català Guai III- Lèxic i Semàntica* (1993), d'Editorial Laertes. Autora de *Llengua I* (1996), *Llengua II* (1997) i *Llengua III* (1997) i coautora de *Llengua IV* (1998) i *Avui fem tutoria* (1993), d'Editorial Ega Donostiarra- Professors Editors.

Autora del Crèdit Variable tipificat Ortografia. Departament d'Ensenyament. Direcció General d'Ordenació Educativa) i vuit novel·les o reculls de narracions: *En el prestatge* (2002. Premi DON-NA 2001), *Velles amb V de vida* (2003), *Centaures* (2005), *Minàm*. *Contes de vides especials* (2009), *Vilanovines*. *De l'arxiu a l'evocació* (2010), *Bruixes* (2011). Premi Sebastià Joan Arbó, *La casa verda* (2012) i *Com una reina* (2014). Actualment està enllestitint una biografia novel·lada sobre la filòsofa Maria Zambrano.

Coordina el Club de Lectura de la Biblioteca Armand Cardona Torrandell i és vicepresidenta de l'Aula d'Extensió Universitària de la Gent Gran de Vilanova i la Geltrú.

Il·lustríssima

Alcaldesa, regidora de Cultura, regidors i regidores, pabordes i pabordesses, Ministrils, amics i amigues vilanovins i geltrunencs,

Les meves primeres paraules han de ser, per força, d'agraïment. Gràcies, de tot cor, per proporcionar-me l'oportunitat d'adreçar-me a tots vosaltres i a la ciutadania vilanovina per convidar-vos a una de les coses que més ens plau de fer: viure amb entusiasme la Festa Grossa que avui iniciem.

El meu agraïment es veu amplificat per la doble circumstància de ser la desena dona i el vuitè vilanoví que s'afegeix a la contundent orla de trenta convidadors i convidadores que, des de l'any 1985, han acceptat el repte de fer-vos aquest Convit.

M'enorgulleix moltíssim i en la mateixa proporció m'esborrona l'honor i la responsabilitat que se m'ha atorgat, i voldria estar a l'alçada dels parlaments d'escriptors i escriptores tan significats com els que aquestes parets han pogut escoltar, que no esmento perquè la relació és sortosament molt llarga i ben segur la preserveu en la memòria.

Encetem avui una nova edició de la Festa Major de Vilanova i la Geltrú, una ciutat amb enyor del poble que havia estat i que, en certa manera, es nega a deixar marxar. Una ciutat gran i oberta però que vetlla per conservar i preservar costums i formes de relació de proximitat i bon veïnatge. Una ciutat que ha elegit com a patrona la Mare de Déu de les Neus, la Verge Blanca, i que ha batejat des de fa segles moltes de les seves filles amb els noms de Neus, Blanca o Alba, en honor seu.

De ben joveneta em preguntava el perquè d'aquest patronatge. Havia crescut a l'ombra d'unes rajoles de la Mare de Déu del Carme, amb el Nen a la falda i uns escapularis a la mà, la protecció de la qual em semblava natural per als pescadors i la gent de mar. La veia sortir en processó dalt d'una barca per beneir les festes del barri i se m'havia explicat que aquells grans escapularis tenien la missió de preservar les barques de pesca dels temporals i les mars desbocades. Com ella, la Mare de Déu de les Neus tenia el Nen a la falda, però en lloc d'escapularis lluuia un enorme gotim de raïm, penjant de la mà del Fill. Per què la Mare de Déu de les Neus com a patrona de Vilanova i la Geltrú? De les Neus, en un poble pesquer abocat al mar? Per què no del Mar, de la Sorra, de la Costa, de la Llum o del Sol?

Amb els anys, vaig aprendre el sentit de l'adscripció de la ciutat a la Verge Blanca, que malgrat tot se'ns representa coberta d'or. El Pare Garí, i més recentment el nostre Xavier Orriols, ho explicaven a bastament. El 1781, amb el desesper de les collites del raïm assolades per successives i inoportunes calamarsades, els vilanovins i els geltrunencs havien girat els ulls envers la Verge que la tradició mariana assenyalava com a senyora de la meteorologia estiuenca. Ja en el segle IV se li atribuïa una nevada prodigiosa, a Roma, la nit del 5 d'agost, per assenyalar

el lloc on s'havia de construir la basílica de *Santa Maria Maggiore* o de *Santa Maria della Neve*. Segles després, una meravella semblant, però invertida, es produïa a Barcelona. També un 5 d'agost queia a la ciutat una copiosa nevada que deixava una petita clapa sense ni un borrall blanc, vora la plaça de Sant Jaume. Allà hi descobrien una imatge de la Verge i se li construïa un temple, posteriorment reconverit en l'església gòtica dels sants Just i Pastor, a l'altar del qual s'entronitzava la imatge de Maria, amb el nom de Mare de Déu de les Neus. A l'interior del temple, cada 5 d'agost, es simulava el miracle de la nevada durant l'ofici de la patrona.

No era estrany, doncs, que per assegurar una climatologia més estable i propícia a l'economia de la comarca, Vilanova i la Geltrú hagués buscat recer sota el mantell d'una Verge que havia demostrat tan gran domini sobre els fenòmens atmosfèrics: *Per unànime Vot de poble, Vilanova us proclamà sa Patrona amb joia noble, i amb raïms us enjoïà, car de manta pedregada li salvàreu els conreus*, deia aquell primer Vot.

Per resumir: els vilanovins i geltrunencs del s. XVIII advocaven, atemorits i esperançats, per la Mare de Déu de les Neus, la miraclera del mes d'agost, perquè els defensés la collita del raïm, tan associada a l'economia i al comerç del Garraf. Preservar el vi i la seva cultura era salvaguardar l'esforç, la saviesa, la constància i la voluntat de viure de tot un poble.

Gairebé tres segles després, ja no hem de témer per les collites. Les vinyes i els boters, l'intens comerç amb ultramar han quedat convertits en patrimoni llunyà i fites del record. Tanmateix, cada any, en lluída cercavila, renovem el Vot solemne de la Mare de Déu de les Neus, la nit màgica del 5 d'agost. Altres maltempsades ens amenacen i esporugueixen. Altres incerteses i esperances es projecten sobre la vila i el país. Verge Blanca de les Neus, seguiu vetllant per nosaltres!

I avui, se m'ha convidat a convidar-vos, a esperonar-vos a participar en una de les manifestacions més exultants de la vida, a incitar-vos a deixar-vos dur per aquesta explosió de l'alegria de viure, passada pel sedàs de la màgia i la història de la comunitat, que representa la nostra Festa Major.

Abans de posar-me a escriure aquestes paraules, però, he volgut repassar molts dels trenta convits que han precedit el que ara intento fer, i hi he trobat reflectida, com una constant, la mateixa preocupació. ¿Com es convida i incita a la gresca, a viure intensament uns dies de gaubança, a submergir-se enjogassats en la joia de la Festa, uns homes i unes dones que en són els campions, el mestres indiscutibles? Que l'han creada, conservada, renovada i viuen per viure-la? Convidadors i convidadores s'han preguntat en els seus parlaments com s'aconsegueix animar a sortir i a celebrar el patronatge de la Mare de Déu de les Neus una ciutat que, des de sempre, ha fet dels seus carrers un jardí comunal i de la festa, una vocació i l'oportunitat de beure la vida a grans glops. Per això, molts dels meus antecessors han cregut que el Convit era una paradoxa, una missió gairebé impossible.

Jo no ho veig així. Jugo amb un cert avantatge, tanmateix, perquè he viscut la Festa Major de Vilanova i la Geltrú des d'un triple vessant: el de l'infant enlluernat que vaig ser, el de la

dona gran que va tornar per recuperar-la i, des de les seves entranyes, el dels anys en què les responsabilitats municipals m'hi van immersir. Res em sembla més fàcil que convidar a fer allò que realment es vol fer, allò que es porta a la massa de la sang des del mateix instant d'obrir els ulls. Perquè ser vilanoví o vilanovina, geltrunenc o geltrunenca és néixer amb vocació de Festa. Sempre m'ha admirat que els nens i nenes de Vilanova i la Geltrú no tinguin cap por dels petards, que, envoltats d'espurnes i entre els espetecs dels trabucaires, dels dracs o dels diables, semblin trobar-se en el seu ambient natural. Em meravella, any rere any, constatar la il·lusió i dedicació amb què els pabordes i les pabordesses aborden una feïna que segurament no acceptarien per altres raons, per molt ben pagada que fos. I, sobretot, m'emociona contemplar com grans i petits es lliuren, sense concessions a la calor i al cansament, a l'execució i al seguiment de la Festa.

Per això he acceptat el repte de fer-vos aquest Convit, aclaparada pel respecte i l'agraïment a l'honor que representa, però amb la seguretat que res no podria resultar més fàcil. Perquè us vinc a pregar que feu allò que desitgeu i espereu tot l'any, allò per a què esteu especialment dotats des del bressol: que visqueu la Festa que entre tots heu creat i fet créixer, que gaudiu de la joia col·lectiva de socialitzar la felicitat.

I us voldria a parlar de la Festa Major d'enguany, però també de la meua Festa Major. De la que correspon a la Vilanova i la Geltrú que guardo ben endins i que, molt possiblement, té poques coses a veure amb la que cadascú de vosaltres té interioritzada com a seva. Els records, la memòria, tots en tenim experiència, són molt del seu pare i de la seva mare. Esclaus de la imaginació, d'aquella "boja de la casa" com la va batejar Teresa d'Àvila, són aleatoris, parcials, capriciosos, moltes vegades, mentiders. Cada vilanoví i cada vilanovina, cada geltrunenc i cada geltrunenca s'estima la Vilanova i la Geltrú que sent i que, en certa manera, ha inventat, al dictat d'uns records que més que selectius han romàs i s'han barrejat seguint l'ocult disseny de la subjectivitat i de l'atzar. Si cadascú de nosaltres, llunàtics, pescaires de llunes en coves, som posseïdors d'una Vilanova personal, la nostra Festa Major, la de cadascú, també ha de ser altament intransferible.

I, a més, jo no sóc una vilanovina ortodoxa, una VTV homologada. Gran part de la meua vida l'he viscuda a Barcelona, tot i que, amb convicció, reivindicant el meu vilanovisme d'adopció. Una adopció ben conscient: per tradició familiar, per afectes personals, per vocació. M'hi van dur amb deu dies, un llunyaníssim 26 de gener de l'any 47, i hi vaig passar tota la infantesa, fins que, als nou anys, ens traslladàrem a Barcelona. Durant els quaranta anys barcelonins, vaig tornar al passeig del Carme per passar-hi bona part de l'estiu i molts dies esparsos en què era possible una escapada. Vilanova i la Geltrú va quedar incrustada en el meu imaginari infantil, que és el més vigorós i creatiu. La claror i el blau contemplats cada matí des de la tribuna verda, l'olor de mar de l'aire en què vaig aprendre a parlar, a caminar i a llegir, el cel encès entre les palmeres del meu carrer, que ja de gran i literàriament he recreat i batejat com a cel Nescafé, m'acompanyaven des de sempre i em feien sentir, quan els retrobava, que havia tornat a casa. Fins que, finalment, van tibar tant de mi que m'hi van fer fixar la residència, ara ja fa divuit anys.

De petita, des de la casa verda del número 1 del passeig del Carme, la casa amb la rajola de la Verge dels Escapularis – aquella casa, ho sé perfectament, que molts de vosaltres mai no em sabreu perdonar que ja no hi sigui –, i que he intentat recrear en una novel·la, amb el garbuix de veritats i mentides amb què habitualment pasto les meves històries... Des d'aquella casa, deia, Vilanova i la Geltrú era “la platja”, el “barri de mar”. Tant és així que quan havíem de creuar la via i anar a la vila, ens mudaven com si anéssim a la capital. Aleshores la via del tren era realment una frontera. “La platja” no us diré que fos un poblat a part, però nosaltres, si més no, la vivíem així. Un parell de detalls: als nens de “la platja” que anàvem a les Puríssimes, ens recollien amb una tartana, o un cotxe d'anar a batejar, tirats per un cavall, que les monges llogaven. I a l'estiu no recordo mai haver-me calçat fins després de la migdiada, aquell odiós imperatiu que retardava el plaer de tornar al carrer, és a dir, a la platja, tan estreta, tan a prop, que ens cridaven a taula amb un tovalló penjat de la tribuna quan el dinar era a punt.

Així era, per als nens de casa, Vilanova i la Geltrú: sorra i mar a tocar de les mans, formant part de la vida de cada dia.

Per això, des d'aquella petita república independent, la Festa Major calia anar a buscar-la a la vila. Allà, al balcó de casa de l'àvia, l'Engràcia Coll, la Manina, just davant de les Puríssimes, havia vist cada any la modesta cercavila que, partint del Castell de la Geltrú, duia el pregó a l'Ajuntament. Recordo les dues parelles de gegants, els capgrossos, el picar dels bastoners i l'espetec, l'olor de pólvora i el fum que embolcava el drac, recuperats de feia tan poc. I el paorós Ball de Diables, aleshores abillats per Enric Cristòfor Ricart. Però sobretot, la Mulassa. La Mulassa, aleshores única, m'agradava especialment i, fins i tot, des del recer dels braços del meu pare, havia gosat d'acostar-me a tocar-li l'orella caiguda.

També recordo l'emoció de voltar entre les paradetes de la Rambla, amb l'esperança que em compressin una poma caramel·litzada o un núvol de cotó de sucre, em permetessin una partideta de pesca d'aneguets o em regalessin alguna de les “joies” tan cobejades: un anell de llautó amb un tros vidre de colors o un braçalet ple de penjolls.

I, és clar, en lloc preferent, la nit màgica del Castell de Focs. Des del terrat o al carrer, entre les palmeres, amb una proporció semblant de meravella i esgarifança, i emocionada per estar llevada a hores tan intempestives, esperava l'horror de la traca final amb les mans ben premudes contra les orelles.

Evidentment, des d'aquests allunyats records, la Festa Major de Vilanova i la Geltrú no només ha crescut sinó que s'ha transformat. Com la ciutat. S'ha fet més bella, més completa, més ampla i comprensiva. Però no d'una manera progressiva i lineal. El model dels anys de la dictadura, els de la meua infantesa vilanovina, que havia arrabassat de la festa el dinamisme de les associacions culturals per convertir-la en la competència gairebé exclusiva d'un ajuntament identificat amb el règim central i l'església, entrà en crisi a partir de la dècada dels seixanta, al compàs de les oportunitats d'oci col·lectiu i individual que es multiplicaven. I van venir anys de poca gresca, pel que s'explica. Caldria esperar l'adveniment de la democràcia perquè es creés la primera Comissió de Recerca i Promoció de la Cultura Popular, un ens format per repre-

sentants de les agrupacions culturals i folklòriques de la ciutat i membres de l'Ajuntament, i es posés en solfa el treball iniciat des d'algunes associacions, amb la finalitat de retornar la Festa, la Major i totes les altres, al poble d'on havien sorgit.

I d'aquelles noces, aquests confits. Gràcies a la bona feina i a la tenacitat de molts i moltes dels que m'escolteu, podem gaudir d'una Festa com la que ens disposem a viure. La Festa Major d'avui és fruit de la il·lusió i el treball de moltes generacions de vilanovins i vilanovines que l'han impulsada des d'aquell llunyaníssim 1781, en què ens acollírem al patronatge de la Verge Blanca, però crec un deure de justícia i agraïment fer una molt especial menció a la generació, aleshores jove, enguany amb força cabells blancs (els qui tenen la sort de conservar el cabell), que, en instaurar-se la democràcia, van ser prou creatius i van tenir prou inspiració per "reinventar" i impulsar la cultura popular i les tradicions, sepultades o tendenciosament manipulades durant el llarg període de la dictadura. No diré noms, no voldria oblidar a ningú, però ben segur que la majoria de vosaltres els teniu presents.

I arribem així a la Festa Major d'enguany, que ens promet les meravelles de sempre i algunes novetats que palesen la seva vitalitat. Com a mostra, l'estrena de les noves casaques dels portants del Drac de la Geltrú i dels tabalers del petit de la casa, de què vam gaudir fa dos dissabtes, o la recuperada ofrena del raïm a la Mare de Déu de les Neus, que tindrà lloc aquesta tarda a l'Església de Sant Antoni.

He d'anar acabant. Vilanova i la Geltrú és una ciutat fantàstica per viure-hi. Algunes coses que la fan singular i amable ens han estat donades: la claror, el mar, el clima temperat, el tarannà obert de poble mediterrani, la crida del carrer i del viure col·lectiu... Però moltes d'altres ens les hem guanyades amb segles de construir ciutat.

El mateix penso quant a la Festa. La necessitat de festejar és atàvica, inherent a totes les civilitzacions i cultures. Cal celebrar esdeveniments que ens pauten la vida, cal recordar fets i persones passades, cal trencar la monotonia del dia a dia, cal buscar espais per alegrar-se i deixar-se anar... Però una Festa com la nostra no és filla tan sols d'aquests universals remots, no és només la manifestació d'un poble mediterrani que expressa la seva joia de viure. És, també, la suma de molts esforços, de moltes voluntats, d'una gran creativitat, constància i convenciment en la riquesa que representa per a una col·lectivitat el patrimoni del seu folklore i de les seves tradicions.

Vilanova i la Geltrú estima la Festa, viu la Festa, però també la treballa, se la guanya. Des de l'efervescència de l'associacionisme, ric i persistent, des de la dedicació i la sensibilitat dels successius consistoris i empleats municipals, des de la intel·ligència i creativitat dels agents culturals i experts folkloristes que mai li han faltat i des del lliurament entusiasta de tots i totes els que la gaudeixen. Des de la fe, el treball i la convicció en els valors, s'ha creat i es manté aquesta Festa que he vingut a convidar-vos a viure.

Vilanovins i vilanovines, geltrunecs i geltrunenques:
Visca la Festa Major i Visca Vilanova i la Geltrú!

Mercè Foradada Morillo

PREGONERS CONVITS A LA FESTA

- 1985 Josep Piera
- 1986 Mª Mercè Marçal
- 1987 Gabriel Janer Manila
- 1988 Pere Verdaguer
- 1989 Josep Mª Carandell
- 1990 Ignasi Riera
- 1991 José Agustín Goytisolo
- 1992 Antoni Marí
- 1993 Oriol Pi de Cabanyes
- 1994 Isabel-Clara Simó
- 1995 Josep Albanell
- 1996 Màrius Serra
- 1997 Biel Mesquida
- 1998 Josep-Vicent Marquès
- 1999 Olga Xirinacs
- 2000 M. Pau Janer
- 2001 Jordi Llavina
- 2002 Antoni Puigverd
- 2003 Antoni Dalmau
- 2004 Joan Daniel Bezsonoff
- 2005 Magda Bandera
- 2006 Francesc Pascual Greoles
- 2007 Rafael Argullol Murgadas
- 2008 Miquel Desclot
- 2009 Ramon Solsona
- 2010 Teresa Franquesa i Codinach
- 2011 Teresa Costa-Gramunt
- 2012 Montserrat Guibernau i Berdun
- 2013 Francesc-Marc Álvaro
- 2014 Patrícia Gabancho

AJUNTAMENT DE
Vilanova i la Geltrú

Boix portada d'Enric C. Ricart
Edita: Ajuntament de Vilanova i la Geltrú